

בה"י

קונטרס

שיחות קודש

דא"ח

שזכינו לשמוע

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בליל שישי בשיחת הכנה לשב"ק

פרשת נח תשע"ג

נו"ל ע"י

מכון המאור שבתורה

שע"י מוסדות טאלנא

עיה"ק ירושלים תובב"א

תוכן הדברים למאמר 'ויסגור ה' בעדו'

'והבאים זכר ונקבה מכל בשר באו כאשר צוה אותו אלוקים ויסגור

ה' בעדו' (ז, טז).

רש"י 'ויסגור ה' בעדו – הגין עליו שלא ישכרוה, הקיף התיבה לזכים

ואריות והיו הורגים בהם. ופשוטו של מקרא סגר כנגדו מן המים.

יתמה מדוע הוצרך רש"י להביא את הדרש, ומדוע הקדימו לפשוטו של מקרא ☆
יביא דברי רש"י לעיל 'שבני דורו אומרים אנו שוברין אותה והורגין אותו', ויקשה
מדוע כאן לא כתב שלא יהרגוהו ☆ יקשה שרש"י ביחזקאל כתב 'אין ויסגור אלא
מן החיות' והכא פירש שויסגור הוא מן אנשי דורו או מן המים ☆ ידקדק מדוע
הכא הקדים רש"י דוב לארי, וביחזקאל הקדים ארי לדוב ☆ יקשה שלכאורה כל
הפסוק מיותר, שכבר קודם לכן נאמר שכל בעלי החיים באו לתיבה בעיווי ה' ☆
יתמה מדוע פתח הכתוב בשם אלוקים וסיים בשם ה' ☆ יבאר שבעלי החיים
שנכנסו לתיבה לא השחיתו דרכם, ומכוח מידת הדין היו צריכים להינצל ☆ יביא
דברי חז"ל שגם על נח נגזרה הגזירה להיאבד, והקב"ה ריחם עליו והצילו בזכות
בעלי החיים ☆ יבאר שזה בא הפסוק דילן להשמיע, שבעלי החיים ניצולו בזכות
עצמן ולא נח ☆ יבאר עפי"ז שרש"י הביא דברי אגדה והקדימן לפשוטו של מקרא,
להורות שבעלי החיים ניצולו ממידת הדין ונח ממידת הרחמים ☆ יבאר עפי"ז כל
חמירא בדברי רש"י ובהבדל בין דבריו כאן לדבריו ביחזקאל ☆ יבאר שנח ובניו
היו צריכין לטפל בבעלי החיים כל היום והלילה, לפי שהם ניצלו בזכותם ☆ יסיק
שכשם שנח היה צריך לעמול בבעלי החיים לפי שהם היו סיבת העלתו, כך גם אנו
צריכים לדבק בתורה ובמצוות כל היום והלילה שהם סיבת העלתנו ☆

בה"י שיחות פרשת נח תשע"ג קודש א

ויסגור ה' בעדו

כתיב בפרשתו (ו, טו) 'והבאים זכר ונקבה מכל בשר באו כאשר צוה אותו אלוקים ויסגור ה' בעדו'.
ופירש רש"י הק' בזה"ל 'ויסגור ה' בעדו - הגין עליו שלא ישברוה, הקיף התיבה דובים ואריות והיו
הורגים בהם. ופשוטו של מקרא סגר כנגדו מן המים'.

כמה מילתא דתמיהא בדברי רש"י

והנה כמה מילתא דתמיהא איכא בדברי רש"י אלו, קודם כל אמאי שבק רש"י את דרכו ליישב את פשוטו של
מקרא, ואעפ"כ הביא כאן דברי אגדה, ולא רק שהביא דברי אגדה, אלא עוד הקדימן לפשוטו של מקרא, ובוודאי
היתה כאן לרש"י כוונה מיוחדת בזה.

עוד יל"ע, דלעיל בפסוק י"ג כתב רש"י 'בעצם היום הזה - למדך הכתוב שהיו בני דורו אומרים אילו אנו רואים
אותו נכנס לתיבה אנו שוברין אותה והורגין אותו'. ואילו כאן לא כתב אלא הגין עליו שלא ישברוה, ולא כתב
העיקר 'שלא יהרגוהו', ולכאורה העיקר חסר מן הספר.

עוילה"ק דרש"י ביחזקאל (יד, יד ד"ה נח) כתב בזה"ל 'בשעה שנכנס לתיבה בקשו כל החיות ליכנס, ולא הניחן הקדוש
ברוך הוא, דכתיב (בראשית ז, טז) ויסגור ה' בעדו, אין ויסגור אלא מחיות, כמה דאת אמרת (דניאל ז) וסגר פום אריותא ולא
חבלונני, ארי בא ליכנס והיו שיניו כהות, דוב בא ליכנס והיו רגליו מתערסלות כו' בב"ר'.

חזינן ששם פירש רש"י שאין ויסגור אלא מחיות, ואילו רש"י דידן פירש אליבא דאגדתא ש'ויסגור ה' בעדו' היתה
כנגד אנשי דורו שרצו לשוברוה, ולפום פשוטו של מקרא פירש שסגר כנגד מי המבול, נמצאו דברי רש"י סותרין את
זה את זה.

גם יש לדקדק דהכא הקדים רש"י דוב לארי, שכתב 'הקיף את התיבה דובים ואריות', ואילו התם הקדים רש"י
ארי לדוב, שכתב 'ארי בא ליכנס', ואח"כ 'דוב בא ליכנס', ומאי האי שינוי.

בה"י שיחות פרשת נח תשע"ג קודש ב

לכאורה הפסוק דידן מיותר לגמרי

עוד יש לתמוה בעצם דברי הפסוק 'והבאים זכר ונקבה מכל בשר באו כאשר צוה אותו אלוקים', שלכאורה תיבות אלו מיותרות לגמרי, דהנה לעיל כבר נאמר (י, ט-כ) 'ומכל החי מכל בשר שנים מכל תביא אל התיבה להחיות אתך זכר ונקבה יהיו. מהעוף למינהו ומן הבהמה למינה מכל רמש האדמה למינהו שנים מכל יבאו אליך להחיות'. ואח"כ נאמר הציווי אודות המין הכשר (ז, ב-ג) 'מכל הבהמה הטהורה תקח לך שבעה שבעה איש ואשתו ומן הבהמה אשר לא טהרה הוא שנים איש ואשתו. גם מעוף השמים שבעה שבעה זכר ונקבה לחיות זרע על פני כל הארץ'. ועוד נאמר לאחמ"כ (שם ה-טו) 'ויעש נח ככל אשר צוהו ה' וגו' 'מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה ומן העוף וכל אשר רמש על האדמה. שנים שנים באו אל נח אל התיבה זכר ונקבה כאשר צוה אלקים את נח. בעצם היום הזה בא נח וגו' המה וכל החיה למינה וכל הבהמה למינה וכל הרמש הרמש על הארץ למינהו וכל העוף למינהו כל צפור כל כנף. ויבואו אל נח אל התיבה שנים שנים מכל הבשר אשר בו רוח חיים'.

הרי שכבר ידוע לנו שכל הבהמות זכרים ונקבות נכנסו אל התיבה כציווי ה', ואם כן הפסוק דידן (טו) 'והבאים זכר ונקבה מכל בשר באו כאשר צוה אותו אלקים', מיותר לגמרי. ועיי' באברבנל שעמד על זה, יעווי"ש.

מדוע נשתנה שם הקב"ה בהאי פסוק משם אלוקים לשם רחמים

עוד יש לעיין בשינוי שם הקב"ה בפסוק זה, שנשתנה משם אלוקים לשם ה', שכך כתיב 'כאשר צוה אותו אלקים ויסגור ה' בעדו'. וכידוע ששם אלוקים מורה על מידת הדין ושם ה' מורה על מידת הרחמים, וצל"ע מה משמעותו של השינוי הלזה.

והנה הקדמנו פעמים רבות, שעיקר השיעור הזה בא להורות היאך צריך ללמוד את דברי רש"י, שדברי רש"י צריכים להילמד בעומק העיון, ובדקדוק הכי גדול בכל תיבה ותיבה, ובכל דיבור המתחיל, ובכל אות ואות, כי כל תיבה בפירוש רש"י נכתבה בכוונה תחילה, כך ולא אחרת, וידועים דברי השלה"ק שכתב (מסכת שבועות פרק נר מצוה) 'בכל דיבור ודיבור של רש"י יש בו נסתרים, עניינים מופלאים, כי חיבר החיבור שלו ברוח הקודש'. וכתב החיד"א בשם הגדולים דיליה (מערכת ש' אות לה) וז"ל 'ודקדק מאד בלשונו שרמז כמה חידושים בשינויי אות'. ואע"פ שרש"י כתב לעיל בפרשת בראשית (ג, ח ד"ה וישמעו) 'ואני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא', מ"מ פשוטו זה של מקרא, יש בו עומק לפניו מעומק.

בה"י שיחות פרשת נח תשע"ג קודש ג

בעלי החיים ניצלו עפ"י מידת הדין בזכות ולא בחסד

בכדי ליישב את כל מסכת התמיהות הללו, נקדים כמה מדרשי חז"ל שהובאו ברש"י לעיל, ועל פיהם נוכל להבין את הדברים לאשורן, הנה לעיל כתב רש"י (ו, יב) 'כי השחית כל בשר - אפילו בהמה חיה ועוף'. ואחר כך כתב על הפסוק (שם ט) 'מהעוף למינהו ומן הבהמה למינה מכל רמש האדמה למינהו שנים מכל יבואו אליך להחיות'. בזה"ל 'אותן שדבקו במיניהם ולא השחיתו דרכם, ומאליהם באו, וכל שהתיבה קולטתו הכניס בה'. נמצא שכל אותן בעלי החיים שבאו אל התיבה לא השחיתו את דרכם, והיו ראויים להינצל.

ולעומתם נח עצמו, עליו איתא במסכת סנהדרין (קח.) 'תנא דבי רבי ישמעאל, אף על נח נחתך גזר דין, אלא שמצא חן בעיני ה'". ובבראשית רבה (לג, א) איתא 'כתיב (תהלים לו, ז) אדם ובהמה תושיע ה', אדם בזכות בהמה תושיע ה', רבי יהודה בר סימון פתר קרייה בנח'. נמצינו למדים שעל פי מידת הדין היה על נח להיאבד עם אנשי דורו, והקב"ה הצילו מכוח מידת הרחמים ומחמת זכות הבהמות.

נמצא אם כן שהתיבה כללה בתוכה ב' מיני ניצולים, בעלי החיים שבה ניצולו בדין, לפי שלא השחיתו דרכם על הארץ והיו זכאים להינצל בזכות עצמן, ואילו נח ומשפחתו ניצולו אך ורק על ידי מידת הרחמים שריחם עליו הקב"ה והצילן בזכות הבהמות, ואילו עפ"י מידת הדין היו צריכין להיאבד.

נח ומשפחתו ניצלו ע"י מידת החסד והרחמים ולא עפ"י מידת הדין

מעתה נוכל לשוב ולהבין את דברי הפסוק דידן ואת כל דברי רש"י, הנה תמהנו שלכאורה כל הפסוק הזה מיותר, שהרי כבר נאמר לעיל מיניה שכל הבהמות והחיות נכנסו אל התיבה כדבר ה', ומדוע שוב נאמר כאן 'והבאים זכר ונקבה מכל בשר באו כאשר ציווה אותו אלוקים', אמנם עפ"י האמור יש לומר, שהפסוק כאן רצה להורות שהיה חילוק עצום גדול ונורא בין הצלת בעלי החיים לבין הצלת נח ומשפחתו, כי הצלת בעלי החיים היתה על פי מידת הדין, מידת 'אלוקים' לפי שבעלי החיים הללו לא השחיתו את דרכם, וזהו שאמר הכתוב 'הבאים זכר ונקבה וגו' כאשר ציווה אותו אלוקים' היינו שכך ציווה מידת הדין שכל אלו ינצלו, אמנם המשך הפסוק הוא 'ויסגור ה' בעדו', היינו שבכדי לסגור את התיבה גם על נח ובניו בזה היה נצרך למידת הרחמים, לשם ה' המורה על מידת הרחמים, לפי שנח עצמו לא היה יכול להינצל בשם אלוקים, וזה בא לחדש פסוק דידן שכל בעלי החיים ניצולו מחמת מידת הדין, ואילו נח עצמו ניצול ממידת הרחמים, וזהו הביאור גם בשינוי תואר הקב"ה מ'אלוקים' לה'.

בה"י שיחות פרשת נח תשע"ג קודש ד

התיבה הגינה על בעלי החיים וממילא הגינה גם על נח

מעתה נוכל להבין גם מדוע פתח רש"י בדברי אגדה שכתב 'ויסגור ה' בעדו - הגין עליו שלא ישברוה'. כי רש"י רצה קודם לפרש את ההבדל האמור בין הצלת החיות לבין הצלת נח, שבעלי החיים ניצלו מחמת מידת הדין, ואילו נח ומשפחתו ניצלו ע"י מידת הרחמים, וזהו שנאמר – ויסגור ה' בעדו, שמידת ה' מידת הרחמים הגינה עליו, כיון שעפ"י דין היה נח צריך להיאבד, על כן 'הגין ה' עליו' – הגינה עליו מידת הרחמים, ומידת הרחמים היתה ניכרת בכך שהקב"ה הצילו בדרך ניסית שכזו, שדובים ואריות היו הורגין אותם, והנה אותם דובים ואריות הלא היו מאלו שלא ניצלו לפי שנשארו מחוץ לתיבה, ולא היה הבדל בינם לבין נח כי שניהם כאחד היו אמורין להיאבד, אעפ"כ הם היו אלו שהצילו את נח, מאידך כל בעלי החיים שהיו בתיבה אלו שלא השחיתו דרכם, הם לא היו צריכים כלל לנס הזה, כיון שהם ניצלו בזכות מידת הדין, ולא היו צריכים את מידת הרחמים שתגן עליהם.

על פי דברים אלו בין נבין מה שהקשינו עמש"כ רש"י 'הגין עליו שלא ישברוה' ולא כתב העיקר כמו שכתב קודם שלא יהרגוהו, וכוונת רש"י פשוטה שכיון שהתיבה נצרכה להישאר שלימה בעבור אותם בעלי החיים שלא נתחייבו בכלל בכליה, ונח ובניו ניצלו כטפלים להם, מובן שעיקר ההגנה היתה שלא ישברוה וממילא ינצל נח, אולם הצלתו של נח לבדו אינה מצדיקה את הנס הגדול, ועל כן הדגיש רש"י ענין הצלת התיבה שעל ידה ניצל נח בדרך ממילא, ודו"ק.

וזאת גם הסיבה מדוע כתב רש"י כאן שהקב"ה סגר בעדו כנגד אנשי דורו, וביחזקאל כתב שסגר בעדו כנגד החיות שרצו להיכנס, דבאמת כנגד אנשי דורו לא היה על נח להינצל, ואדרבא הדמיון בינו לבין אנשי דורו חייב גם אותו להיספות בכל חטאתם, והיה נצרך לסגירה להבדילו משאר אנשי דורו, אמנם כאשר החיות שהובאו על מנת להגן עליו רצו בעצמם לכנוס לתיבה אע"פ שהשחיתו את דרכם, בזה ניצל נח באופן דממילא על ידי התיבה, וע"כ הוא נכלל בנס העיקרי, וזה ענין הפסוק דחזקאל שבא בעיקר להדגיש את הצלתו של נח משלשה עונשים כמבואר היטב ברש"י שם, שהכל נכלל בנס הגדול של ויסגור ה' בעדו עיי"ש היטב ברש"י ודו"ק.

בה"י שיחות פרשת נח תשע"ג קודש ה

מדוע כאן הקדים דוב לארי ושם הקדים ארי לדוב

מעתה נוכל לבאר גם את דברי רש"י ביחזקאל, שהנה רש"י דידן הביא את מדרש חז"ל שהדובים והאריות היו הורגין את אנשי דורו של נח שרצו לעכב בעדו מלהיכנס לתיבה, ואילו רש"י ביחזקאל הביא מדרש אחר שהדובים והאריות עצמם רצו להיכנס לתיבה, וכנגדם סגר הקב"ה את התיבה, נמצא שאותם דובים ואריות שנשתלחו להרוג את אנשי דורו, הם היו אלו שרצו להיכנס לתיבה, והנה הדוב בתכונת נפשו קם על אדם להורגו בלא שהאדם יפגע בו ובלא שהאדם יכעיסנו, וכדאיתא בפרקי דרבי אליעזר (לו) 'ארי יש בו בושת פנים, והדוב אין בו בושת פנים'. נמצא שהדוב קדם באמת לארי להרוג את אנשי דור המבול מחמת תכונת נפשו, אך בכניסה לתיבה קדם באמת הארי לדוב, כי הארי בתכונת נפשו הוא זריז יותר מן הדוב, וכדאיתא (קידושין עב.) 'ומסורבלין כדוב'. ופרש"י 'בעלי בשר לשון עובי ושומן'. ועל כן בכדי להיכנס לתיבה היה הארי קודם לדוב מחמת שאינו מסורבל בשר כ"כ כמו הדוב, וזהו סוד הדבר מדוע כאן בענין הריגת אנשי דור המבול הקדים רש"י את הדוב לארי, ומדוע שם ביחזקאל הקדים רש"י את הארי לדוב.

מאי טעמא עמלו נח ובניו כל היום והלילה עבור החיות

מעתה נבין גם כן מאי טעמא היו צריכים נח ובניו לעמול כל כך קשה בטיפול החיות, וכדאיתא בסנהדרין (קח:) ש'שם' בנו של נח אמר לאליעזר עבד אברהם 'צער גדול היה לנו בתיבה, בריה שדרכה להאכילה ביום - האכלנוה ביום, שדרכה להאכילה בלילה - האכלנוה בלילה'. שכיון שכל הצלתם היתה רק בזכות בעלי החיים, על כן היו צריכים לטפל בבעלי החיים ולהיטפל אליהם כל היום וכל הלילה, לפי שהם לא ניצלו אלא בזכותם בחינת אדם ובהמה תושיע ה'.

מעתה אחר שהבנו היטב את דברי הפסוק ואת דברי רש"י, נוכל להגיע לדבר המעשה אשר נעשה, הנה בדורנו דור עני שכזה, אין אחד שיקשה ערפו ויאמר זיכיתי לבבי, ואני זכאי לחיות את חיי בזכות ולא בחסד, כי באמת כל לבב דוי, וכל אחד מכיר בצרת נפשו, בנפילות כאלו ואחרות, אם בענינים שבין אדם למקום ואם בענינים שבין אדם לחברו, כל אחד מכיר את האמת הזו שאין לנו שום זכות לחיות על פני האדמה על פי מידת הדין, וכל שורש חיותנו נובע אך ורק מכוח מידת הרחמים והחסדים, שהקב"ה מעניק לנו, ביודעו ובהכירו את נפש יצוריו, ואת כוחו הגדול של היצר הרע המסיתנו ומעבירנו על דעתנו, אמנם כיון שאנו מכירים בדבר הזה, אזי עלינו על כל פנים להדבק

בה"י שיחות פרשת נח תשע"ג קודש ו

בדברים הללו שהם עומדים בזכות ולא בחסד, שכשם שנח ובניו היו יגעים ועמלים כל היום בטיפול החיות והבהמות שבזכותם ניצלו, כך גם אנו צריכים לעמול בכל כוחנו על התורה ועל התפילה ועל המעשים הטובים, כי רק בזכותם אנו ראויים להינצל ממידת הדין, ולזכור שאנו הטפלים בעולם הזה והתורה הק' היא העיקר, וגם אם אין בכוחנו להיות דבקים בתורה כל היום וכל הלילה, עלינו לכל הפחות לידע שזוהי הדרך וזוהי העיר, ולתכלית זו אנו צריכים לשאוף ולהגיע, להיותנו דבוקים בחיי החיים בתורה עבודה וחסידות לטוב לנו כל הימים ולחיותנו כהיום הזה, אכי"ר.

זאת תורת האדם

בדורנו דור עני ואביון, אין לנו שום זכות קיום אלא רק התורה הזאת ומצוותיה, ועלינו לדבוק בה בכל היום ובכל הלילה, כי רק בזכותם אנו ראויים להינצל ממידת הדין ולהמשיך להתקיים, וככל שנזכור שהתורה הק' היא העיקר ואנו טפלים לה, כך נזכה להיותנו דבוקים בחיי החיים בתורה עבודה וחסידות לטוב לנו כל הימים ולחיותנו כהיום הזה, אכי"ר.

‡ לעילוי נשמת ‡

הר"ר ר' אלעזר שמחה ז"ל
בהרה"ק ר' אלחנן בונים ווסרמאן הי"ד זצ"ל
נלב"ע ב' רס חשוון
וזוגתו מרת פייגא רחל ע"ה
בת הר"ר ר' מאיר ז"ל
נלב"ע י"ב רס חשוון
מרת דבורה ע"ה
בת הר"ר ר' צבי זליג ז"ל
נלב"ע ד' רס חשוון
ת.נ.צ.ב.ה.

זכותו הפצת התורה תעמוד לתורם
שיראה ברכה והצלחה בכל מעשי ידיו,
בבריות גופא ונהורא מעליא ובהרחבת הדעת
ולרוב נחת מכל יו"ח לאוי"ט

©

כל הזכויות שמורות
למכון "המאור שבתורה"
שע"י מוסדות טאלנא
ע"ש ר' פסח אליעזר ז"ל ב"ר זלמן יהודה לייב ז"ל קורדיש
התהלך בתום וביושר תמך מכספו בתורה ובלומדיה
שיכתוב מקלטת, האחריות על העורכים בלבד,
הארות והערות, תרומות והנצחות ניתן לפנות
ת.ד. 50322 ירושלים טלפקס 025827541 מייל tolna10@gmail.com